

ILKKA VIRTANEN

**Juhlapuhe Vaasan Upseerikerhon
itsenäisyyspäivän juhlassa 6.12.1994**

SUOMEN ITSENÄISYYS - SEN SAAVUTTAMINEN, PUOLUSTAMINEN JA SÄILYTTÄMINEN KANSAINVÄLISTYVÄSSÄ EUROOPASSA

Mieskuoro Pohjan Miehet on luomassa Vaasaan perinnettä, jossa Itsenäisyyspäivän aattoiltana musiikin ja sanan merkeissä vietetään "Isänmaallista iltaa". Eilisen tilaisuuden teemaksi oli valittu "50 rauhan vuotta". Teemalla järjestäjät halusivat muistuttaa kuulijoitaan siitä, että tänä syksynä on tullut kuluneeksi 50 vuotta sotatoimien loppumisesta Neuvostoliiton ja Suomen välillä. Seuranutta Lapin sotaa lukuunottamatta olemmekin tämän jälkeen saaneet elää yksinomaan rauhan oloissa.

Itsenäisyyspäivämme viettoa ovat yleensäkin hallinneet muistumat ja palautumat sotavuosien tapahtumiin. Jouduimme itsenäisyytemme puolustamisessa niin lujille ja niin suuriin uhrauksiin, että itsenäisyyden säilyttämisestä yli vaikean kriisiajan on tullut kuin luonnostaan tämän kansallisen juhlapäivämme pääsisältö. Viime vuosina sota-aikojen tapahtumat ovat nousseet entistä voimakkaammin esiin jo sen takia, että näistä tapahtumista on kulunut edellä mainittu 50 vuoden aika. Sota-aikaan liittyvät 50-vuotismuistojuhlat ovat seuranneet toinen toistaan. Lisäksi aika ja sen mukana mielipideilmasto ovat muuttuneet niin, että sotavuosien tapahtumista on tullut mahdolliseksi puhua entistä avoimemmin ja rehellisemmin. On voitu ryhtyä antamaan kunniaa sille sukupolvelle ja niille henkilöille, jotka tuon työn itsenäisyytemme puolustamiseksi ja säilyttämiseksi puoli vuosisataa sitten suorittivat.

Itsenäisyyttään 1930-luvun lopussa ankarissa olosuhteissa puolustamaan joutunut Suomi oli tuolloin valtiollisesti vielä hyvin nuori, vain kahden vuosikymmenen ikäinen. Kansakuntana suomalaisilla sen sijaan oli jo monivuosisataiset perinteet. Myös järjestäytyneestä valtiollisesta elämästä suomalaisilla oli runsaasti kokemusta, sekä Ruotsin vallan ajoilta että ennen kaikkea itsenäisyyttä edeltäneeltä autonomian ajalta. Valtiollisesti itsenäisenä toimijana nuori Suomi olikin kansakuntana jo konkarisarjaa, tyypillistä eurooppalaista tasoa. Vain tämä mahdollisti nuoren valtion päättäväisen ja yhtenäisen toiminnan olemassaolonsa turvaamiseksi noina kriisivuosina.

Kun Suomi kaksi vuotta sitten vietti itsenäisyytensä 75-vuotisjuhlaa, itsenäisyyden keskeiseksi elementiksi haluttiinkin nostaa suomalaisuus. Haluttiin siirtää itsenäisyyden juhlinnan kohdetta lisääntyvästi menneisyydestä nykyisyyteen ja tulevaisuuteen, ihmisten omaan elämään ja heidän suomalaisuuteensa. Itsenäisyytemme teemoiksi valittiin tuolloin luonto, kulttuuri ja hyvinvointi, suomalaisuuden keskeiset rakenneosat.

Luonto on aina kuulunut läheisesti suomalaiseen elämäntapaan ja vaikuttanut siihen olennaisesti. Me meren ja saariston äärellä asuvat vaasalaiset tiedostamme sen jos ketkä. Nykyisten laajamittaisten ympäristötuhojen ja maailmanlaajuistenkin uhkien aikana ainutlaatuinen läheisyytemme luontoon korostuu rikkautena, jonka säilyttäminen on yksi tärkeimmistä pitkän aikavälin yhteiskuntapoliittisista kysymyksistämme.

Suomalaisuus on omintakeista oman kielensä ja kulttuurinsa ansiosta. Omalla kulttuurilla oli varsin ratkaiseva asema silloin, kun taistelimme sortovuosina vieraan kulttuurin vyörytysryityksiä vastaan ja valmistauduimme tulevaan itsenäisyyteemme. Sibeliuksen Finlandia, Gallen-Kallelan Sammon ryöstö ja laajemmin koko Pariisin maailmannäyttelyn teossarja, urheilijoidemme suomalaisina saavuttamat menestykset ensimmäisissä olympialaisissa ja monet muut tuon ajan vastaavat esimerkit toivat omaleimaisen kansakuntamme maailmanlaajuiseen tietoisuuteen. Samalla kuitenkin kun kielemme ja kulttuurimme on luonut lujan perustan itsenäisyydellemme, se on osa laajempaa ihmiskunnan perintöä, johon meidän tulee kansainvälisen kanssakäymisen avulla antaa tulevaisuudessa yhä suurempi panoksemme.

Suomalaisina olemme kyenneet rakentamaan yhteiskuntaamme hyvinvoinnin, joka on maailman huipputasoa. Juuri kokemamme ja siinä vieläkin elämämme poikkeuksellisen vaikea ajanjakso ei riitä muuttamaan tätä kokonais kuvaa. Kansalaistemme sekä materiaalisen että henkisen turvallisuuden muodossa kokema hyvinvointi on edelleenkin suomalaisen yhteiskunnan tunnusmerkki.

Partekin pääjohtaja Christoffer Taxell pohti pari kuukautta sitten pitämässään esitelmässä maamme mahdollisuuksia päästä takaisin sille taloudellisen hyvinvoinnin kasvu-uralle, jossa vielä muutama vuosi sitten olimme. Nykyisenä yritysjohtajana hän näki tämän olevan voimakkaasti sidoksissa kansainvälistä toimintaa harjoittavien yritysten menestymiseen. Yhtenä osakysymyksenä hän tarkasteli niitä tekijöitä ja edellytyksiä, joiden perusteella kansainvälinen yritys yleensä katsoo perustelluksi investoida Suomeen. Raaka-aineiden runsaus ja niiden hyödyntämisen helppous ei Taxellin mukaan voi olla Suomen vahvuus tässä suhteessa. Myöskään runsain mitoin käytettävissä oleva halpa työvoima ei ole suomalainen vahvuustekijä. Tänne ei myöskään kannata sijoittaa suurten kotimarkkinamahdollisuuksien toivossa, sellaisia kun ei ole. Hyvin koulutettu, asiansa osaava ja korkean työmoraalin omaava työvoima sen sijaan oli Taxellin mukaan tekijä, jolla Suomi voi tulevaisuutensa puolesta kilpailla.

Maamme koulutusjärjestelmää onkin jatkuvasti kehitetty ja ajantasaistettu. Kahden viime vuosikymmenen aikana koko koulutusjärjestelmämme peruskoulusta yliopisto-opetukseen asti on kokenut uudistuksen. Uudistusten

tulokset ovat olleet pääosin myönteisiä, perinteisiltä virheiltäkään ei kuitenkaan ole vältytty: uudistuksen innossa on heitetty pois myös vanhaa hyvää ja jotkut uudistustoimenpiteet ovat olleet vain näennäisiä, vailla todellista sisältöä. Esimerkiksi yliopisto-opinnoissa on tämän johdosta meneillään uusi uudistuskierrös, joka pyrkii yhdistämään uuden ja vanhan järjestelmän parhaat puolet ja muuntamaan ne nykytilanteeseen sopiviksi. Tänä vuonna OECD:n toimesta suoritettu kansainvälinen arviointi maamme koulutusjärjestelmän toimivuudesta ja tasosta päätyikin kokonaisuudessaan varsin myönteiseen lopputulemaan.

Kansainvälisyyden huomioon ottaminen kaikessa koulutuksessa on ohjelmien kehityksen keskeinen piirre. Myös korkeakoululaitoksessa, joka on aina ollut luonteeltaan kansainvälinen, kansainvälisyys on saanut uutta merkitystä ja sisältöä. Kansainvälisyys on tuotava kaikille korkeakouluyhteisön jäsenille, olipa kyseessä sitten opettaja tai opiskelija, omakohtaisen kokemisen tasolle. Taloudellisen, yhteiskunnallisen ja Suomenkin tapauksessa myös valtiollisen toiminnan yhä lisääntyvä ja monipuolistuva kansainvälisyys edellyttää tätä välttämättä.

Eri elämänalojen kansainvälistyminen on nostanut esiin myös kysymyksen itsenäisyydestä uusissa kansainvälisissä olosuhteissa. Suomessa ja Pohjoismaissa kysymys on ollut tämän vuoden aikana erityisen ajankohtainen näiden maiden Euroopan Unioniin liittymishankkeen yhteydessä. EU:a vastustaneiden tahojen keskeisenä argumenttina liittymistä vastaan on ollut pelko valtiollisen itsenäisyyden menettämisestä. On sanottu, että Euroopan Unioniin kuuluva Suomi ei olisi enää suvereeni valtio, vaan se olisi luovuttanut erityisesti taloudellisen mutta keskeisiltä osiltaan myös valtiollisen päätösvaltansa kasvottomalle monikansalliselle elimelle, "Brysselille".

On kuitenkin vaikea ajatella, etteivät sellaiset EU:n keskeiset valtiot kuin Saksa, Ranska ja Englanti olisi itsenäisiä, suvereenieja valtioita. Kansallisuus ja kansallistunne, edellä jo todetut kestävänsä itsenäisyyden peruspilarit, säilyvät liittoutumista huolimatta niin vahvoina ja merkittävinä, että suvereniteetin häipymisestä ei yhteisestä sateenvarjosta huolimatta ole pelkoa.

Suomen kohdalla voidaan nähdä jopa päin vastoin: EU:iin liittyminen tarjoaa ulkopuolelle jäämistä paremman vaihtoehdon maamme itsenäisyyden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa. Ulkomaankaupasta voimakkaasti riippuvan kansantalouden kehitys on vakaampaa osana taloudellista mahtitekijää kuin villinä sen kyljessä. Valitsemalla EU:n ilmaisimme myös halumme kuulua edelleenkin siihen läntiseen yhteisöön, josta uskontomme, kulttuurimme ja taloudellinen hyvinvointimme ovat voittopuolisesti peräisin. Turvallisuuspoliittista asemaamme kuvatkoon seuraava anekdootti. Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun rehtori, professori Juhani Jaakkola vieraili pari vuotta sitten Brysselissä. Kysyessään johtavalta EU-virkamieheltä "Miksi EU haluaisi Suomen jäsenekseen?", hän sai nopeasti vastauksen: "1300 km tiedettyä, vakiintunutta ja valvottua rajaa". Pohtiessaan koti-Suomessa kollegojensa kanssa kysymystä toisin päin "Miksi Suomen tulisi liittyä EU:iin?" vastaukseksi tuli "1300 km rajaa!"

Tulevaisuuden ennustamisen sanotaan olevan vaikeata. Siksi ei olekaan syytä tyytyä tulevaisuuden ennustamiseen vaan tarttua toimeen sen tekemiseksi. Tulevaisuutta tehdään sitä koskevilla valinnoilla. Ratkaisumme liittyä Euroopan Unionin jäseneksi on yksi, ehkä 50 rauhan vuotemme tärkein, näistä valinnoista. Uskon, että ratkaisumme selvästi enemmän turvaa kuin uhanalaistaa suomalaisuutemme ja sitä kautta itsenäisyytemme perustekijät. Tulevaisuuden Suomea rakennetaan entistä enemmän kansainvälisyyden pelisäännöin. Oikein ymmärretty kansainvälisyys onkin nykypäivän ja tulevaisuuden isänmallisuutta. Olkaamme siis itsenäisiä kansainvälisiä suomalaisia.